

A lsud itge leze nhe bt, we etuon geveer hoe hetvo elt...

Erik Moonen is docent aan de Universiteit Hasselt en auteur van Dwaalspoor dyslexie. Hoe elk kind een vlotte lezer wordt. Een uitgebreidere versie: www.demorgen.be.

De dagelijkse ellende voor 700.000 volwassenen (en wat eraan te doen)

ERIK MOONEN

Tijdens de Boekenbeurs zal er weer heel wat inkt vloeien over de klassieke problemen in de boekensector. Maar wat met deze kwestie: het brute feit dat in Vlaanderen één volwassene op zeven nooit een boek ter hand neemt omdat lezen simpelweg te veel moeite kost?

Kijk, a lsud itge leze nhe bt, we etuon geveer hoe hetvo elto mhet nietgoe edtek un nen. Dit is dagelijkse ellende voor 700.000 volwassenen in Vlaanderen. En het is maar een stukje van hun ellende: moeizame lezers lopen een groter risico om de school zonder diploma te verlaten, zitten vaker en langer tegen hun zin zonder baan, moeten vaker een beroep doen op sociale bijstandsprogramma's, zijn vaker chronisch ziek en ze zijn eerder dood.

Wat zijn dat dan voor mensen?

Volgens de onderwijsinspectie verlaat in Nederland één kind op vier de basisschool met een te laag niveau voor lezen: geen AVI 9, twee jaar achterop vergeleken bij hun leeftijdsgenoten. Ze lezen niet vlot genoeg om aan De Grote Vriendelijke Reus van Roald Dahl plezier te kunnen beleven en halen hun achterstand waarschijnlijk nooit meer in. Voor Vlaanderen is er geen officieel cijfer, maar behalve dat we wat meer tijd aan leesonderwijs besteden is er eigenlijk geen reden om aan te nemen dat de toestand hier veel beter zou zijn.

De verklaringen voor die uitval worden meestal gezocht bij de kinderen en hun omgeving. Hoeveel verdienen hun ouders? Hebben ze wel voldoende boeken in huis? Worden ze wel voorgelezen? Zijn ze niet dyslectisch? Interessante vragen, maar naast de kwestie.

In zijn boek *Visible Learning* vat de Nieuw-Zeelandse onderwijskundige John Hattie samen wat we écht weten over onderwijs. Bijvoorbeeld of kinderen meer leren als ze in de klas in homogene niveaugroepjes worden ingedeeld. Of ze meer leren in kleinere klassen. Of ze beter geen, een beetje, of net veel huiswerk krijgen? 138 van die onderwijspraktijken en -factoren weegt Hattie tegen elkaar. En kijk: not labeling children staat helemaal bovenaan in de lijst van de meest effectieve onderwijspraktijken. Dat betekent: neem twee kinderen met precies dezelfde capaciteiten en talenten. Noem een van de twee een zwakke lezer en het andere niet. Kijk na een jaar wat het verschil is: het kind met het label leest veel slechter dan het andere.

Papier of pappier?

Wat Hatties werk interessant maakt, is het verhaal achter de cijfers. Als we dat proberen te

vertellen, komen we bij de leerkracht uit. Natuurlijk. Maar wát aan leerkrachten geeft de doorslag? Niet wie ze zijn, niet wat ze doen, zegt Hattie, maar hoe ze denken. Wat leerkrachten efficiënt maakt, is een goede mindset. Stel, er is iets wat de leerkracht maar niet aan uw kind uitgelegd krijgt. Waarover wilt u dat die leerkracht gaat nadenken: over hoe hij verklaart dat het niet uit leggen valt, of over de mogelijke zwakke punten in de manier waarop hij geprobeerd heeft het uit te leggen?

Die laatste denkpiste zou in het lees- en spellingonderwijs een wereld van verschil kunnen maken. Een voorbeeld: vrijwel alle kinderen leren dat ze de medeklinker na een korte klank moeten verdubbelen: stappen met twee p's. Alle dagen lezen en schrijven die kinderen woorden als 'papier' en 'kapot', woorden die bewijzen dat wat ze hebben geleerd niet waar is. Dat zijn verwarrende toestanden en er is geen diepgaand onderzoek nodig om te begrijpen dat nogal wat kinderen erin vast zullen lopen.

Dit alles is geen oorlogsverklaring aan de onderwijzers. Die doen over het algemeen nauwgezet wat ze in hun opleiding geleerd hebben: uitvoeren wat de methodemakers voorschrijven en aanvaarden dat ze een bepaald percentage van de kinderen niet kunnen leren lezen. Maar het is wel kritiek op wat die onderwijzers niet hebben geleerd: hoe ze een goede van een slechte methode voor lezen kunnen onderscheiden. En ze hebben niet geleerd dat ze met een goede aanpak en voldoende tijd elk kind vlot kunnen leren lezen.

Het zou nochtans een prima zaak zijn als ze dat wel hadden geleerd. Dat zou de samenleving een hoop geld besparen. Ter vergelijking: in Nederland kost laaggeletterdheid de overheid jaarlijks anderhalf miljard, de bedragen die de zorgverzekeringen voor de

behandeling van dyslexie terugbetaalden stegen er in drie jaar tijd van 11 tot 53 miljoen. Dat zou de groep potentiële lezers van tijdschriften, kranten en boeken ruim een vijfde groter maken en de uitgeverwereld aan een nieuw publiek helpen. Dat zou de onderwijzers, die altijd weer onder vuur liggen, een faire kans geven de briljante leerkracht te worden die ze willen zijn. En dat zou elk jaar duizenden kinderen uitzicht geven op een beter leven.

Met een goede aanpak en een goede mindset kan het leesonderwijs in geen tijd aanzienlijk verbeterd worden. Waar wachten we eigenlijk op?